Eesti keel VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust; 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; 3) võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	**Teema: Suuline ja kirjalik suhtlus** Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.
Õpilane 1) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; 2) reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega; 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.	**Teema: Teksti vastuvõtt** Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Piltekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamuslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Tele- ja raadiosaated.
Õpilane 1) põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis; 2) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades; 3) oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt.	**Teema: Tekstiloome** Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta,

	selle põhjendamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.
Õpilane 1) eristab kirjakeelt argikeelest; 2) teab eesti keele murdeid 3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest; 4) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme; 5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates; 6) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.	**Teema: Õigekeelsus ja keelehoole** <u>Üldteemad</u> Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine. <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õigehäältdus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine. <u>Sõnavaraõpetus</u> Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid. <u>Vormiõpetus ja õigekiri</u> Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegusõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.

	Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Kirjakeele ja argikeele eristamine. Õigekirjajuhiste leidmine veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest (www.keeleveeb.ee, www.eki.ee). Omandatud keeleteadmiste rakendamine tekstiloomes. Tekstide koostamisel tavakohase ülesehituse ja vormistuse kasutamine.

Koostaja: Kristina Luhaäär

Kirjandus VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.	**Teema: Lugemine** Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Vähemalt nelja eakohase ja erižanrilise väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteose lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine. Õppekäik Tallinna Keskraamatukokku.
Õpilane 1) jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.	**Teema: Jutustamine** Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Loetud teosest jutustamine. Lugemispäeviku täitmine.
Õpilane 1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; 2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja	**Teema: Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine** <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga

tsitaate; 3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; 4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; 5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; 6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse 8) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; 9) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; 10) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; 11) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid; 12) seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.	või teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse

	tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaani tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik. Küsimuste koostamine, küsimustele vastamine, teksti kavastamine. Teose üle arutlemine, teose sõnumi mõistmine; tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine (www.keeleveeb.ee). Tegelaste analüüs, võrdlemine, miljöö kirjeldamine. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine: kõnekäändude ja vanasõnade, epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine.

Õpilane 1) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	**Teema: Esitamine** Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).
Õpilane 1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	**Teema: Omalooming** Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta. Omaloominguliste lugude kirjutamine. Kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi kirjutamine.

Koostaja: Kristina Luhaäär

Inglise keel VII klass, 105 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd, IKT
Õpilane 1) mõistab endale tuttaval teemal kõike olulist; 2) oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane; 3) oskab koostada lihtsat teksti tuttaval teemal; 4) saab õpitavat keelt emakeelena kõnelevate inimestega igapäevases suhtlemises enamasti hakkama, tuginedes õpitava keele maa kultuuritavadele; 5) tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelsest eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid; 6) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatut, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes; 7) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas; 8) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid	**Teemad:** I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad: **Mina ja teised** Võimed, tugevused ja nõrkused; inimestevahelised suhted, viisakusreeglid, koostöö ja teistega arvestamine. **Kodu ja lähiümbrus** Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad; kodukoha vaatamisväärsused ja nende tutvustamine. **Kodukoht Eesti** Loodus ja looduskaitse. Keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; elu linnas ja maal. Eesti vaatamisväärsused. **Riigid ja nende kultuur** Õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid ja nende lühiiseloomustus, tuntumate riikide nimetused, rahvad, keeled. **Igapäevaelu. Õppimine ja töö** Tervislik eluviis ja toitumine, suhtlemine teeninduses, turvalisus; õpioskused ja harjumused, edasiõppimine ja kutsevalik; töökohad. **Vaba aeg** Kultuuriline mitmekesisus; kirjandus ja kunst, sport, erinevad meediavahendid ja reklaam http://www.keeleveeb.ee/ http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/aisle?q=aisle https://www.youtube.com/ http://www.maplord.com/new-york/manhattan-street-view

Koostaja: Anu Rus

Vene keel VII klass, 105 tundi

Õpitulemused	Õppesisu
Õpilane 1) Tuleb teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades toime õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga 2) Saab õpitud temaatika piires aru lauseist ja sageli kasutatavaist väljendeist 3) Mõistab õpitud temaatika piires olulist 4) Kirjutab õpitud temaatika piires lühikesi tekste 5) Hangib infot erinevatest võõrkeelsetest infoallikatest 6) On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost 7) Teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada 8) Töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas 9) Hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kohandab oma õpistrateegiaid 10) 7 klassi lõpetaja valdab vene keelt A1.2 tasemel	**Teema: Mina ja teised** Huvid ja võimed, iseloom; tervis; suhted sõpradega ja lähikondsetega.
	Teema: Kodu ja lähiümbrus Kodu ja koduümbrus, kodukoha tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased kodused tööd ja tegemised, perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.
	Teema: Kodukoht Eesti Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ning kultuuritavad, vaatamisväärsused; elu linnas ja maal.
	Teema: Riigid ja nende kultuur Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed; Eesti naaberriikide ning tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.
	Teema: Igapäevaelu. Õppimine ja töö Koolitee; koolielu; tee küsimine ja juhatamine; hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis, suhtlemine teeninduses ja arsti juures; ametid ning kutsevalik.
	Teema: Vaba aeg Kooliväline tegevus; huvid; laagrid; lugemiseelistused; perepuhkus; aastaajad ja puhkus; spordialad ning sportlikud tegevused.

Osaoskuste õpitulemused

Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine	Grammatika korrektsus
Saab aru selgelt	Loeb lühikesi lihtsaid	Oskab lühidalt	Oskab lühidalt kirjutada	Kasutab üksikuid

hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest. Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi. Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.	tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo. Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest. Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.	tutvustada iseennast ja oma ümbrust. Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi. Häältdusvead võivad põhjustada arusaamatusi. Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.	iseendast ja teisest inimesest. Oskab täita lihtsat küsimustikku. Tunneb õpitud sõnavara õigekirja. Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.	äraõpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neiski tuleb ette vigu.

Koostaja: Antonia Nael

Matemaatika VII klass, 175 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) liidab, lahutab, korrutab, jagab ja astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarve peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda; 2) kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul; 3) ümardab arve etteantud täpsuseni; 4) selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust ning kasutab astendamisreegleid; 5) moodustab reaalsete andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste jasuhteliste sageduste tabeli ning iseloomustab statistilist kogumit aritmeetilise keskmise järgi; 6) selgitab tõenäosuse tähendust ja arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse. 7) leiab terviku protsentides antud osamäära järgi; 8) väljendab murruna antud osa protsentides; 9) leiab, mitu protsenti moodustab üks arv teisest; 10) määrab suuruse kasvamist ja kahanemist protsentides; 11) tõlgendab igapäevaelus ja teistes õppeainetes ette tulevaid protsentides väljendatavaid suurusi, sealhulgas laenudega (ainult lihtintress) seotud kulutusi ja ohte; 12) arutleb maksude olulisuse üle ühiskonnas.	**Teema: Arvutamine ja protsent** Arvutamine ratsionaalarvudega. Arvu 10 astmed (ka negatiivne täisarvuline astendaja). Arvu standardkuju. Naturaalarvulise astendajaga aste. Statistiline kogum ja selle karakteristikud (sagedus, suhteline sagedus, aritmeetiline keskmine). Tõenäosuse mõiste. Protsendi mõiste ja osa leidmine tervikust (kordavalt). Promilli mõiste. Terviku leidmine protsendi järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Kasvamise ja kahanemise väljendamine protsentides. Protsentides muutuse eristamine muutusest protsendipunktides. Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks. www.miksike.ee www.GeoGebra.ee
Õpilane 1) lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi; 2) lahendab võrrandi põhiomadusi kasutades lineaar- ja võrdekujulisi võrrandeid; 3) lahendab tekstülesandeid võrrandite abil.	**Teema: Algebra ja funktsioonid** Üksliige ja hulkliige. Tehted üksliikmetega. Võrrandi põhiomadused. Lineaarvõrrand. Võrdekujuline võrrand. Võrdeline jaotamine. Arvutiprogrammide kasutamine võrrandite ja lahendamisel.

4) korrastab üksliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks-liikmeid ning jagab üksliikmeid; 5) selgitab eluliste näidete põhjal võrdelise sõltuvuse tähendust; 6) joonestab valemi järgi funktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi.	Tekstülesannete lahendamine võrrandite abil. Muutuv suurus, funktsioon. Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus. Praktiline töö: võrdelise ja pöördvõrdelise seose määramine (nt liikumisel teepikkus, ajavahemik, kiirus). Lineaarfunktsioon. www.miksike.ee www.GeoGebra.ee
Õpilane 1) joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi; 2) arvutab kujundite joonelemendid, ümbermõõdu, pindala ja ruumala; 3) teab kujundeid; 4) kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal; 5) lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid.	**Teema: Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine** Hulknurgad (kolmnurk, rööpkülik, romb), nende ümbermõõt ja pindala. Ring ja ringjoon. Kolmnurk. Ruumilised kujundid (püströöptahukas, püstprisma), nende pindala ja ruumala. www.miksike.ee www.GeoGebra.ee

Koostaja: Tiia Liivak

Loodusõpetus VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust igapäevaelus; 2) eristab teaduslikke teadmisi mitteteaduslikest teadmistest; 3) kirjeldab kehade omadusi nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt; 4) mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi; 5) seostab õpitava loodusõpetuses varem omandatud teadmiste ja oskustega.	**Teema: Inimene uurib loodust** Loodusteaduse ja tehnoloogia. Teaduslik meetod. Uurimuse etapid. Vaatlus ja katse. Mõõtmine loodusteaduses, mõõteriistad, mõõteühikud, mõõtmistulemuste usaldusväärsus. Andmete graafiline esitamine. <u>Mõisted:</u> mõõtmine, mõõtühik, mõõteriist, füüsikaline suurus, pikkus, pindala, ruumala, mass, loendamine. Mõõteriistadega (sh digitaalsetega) tutvumine. Keha pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine, tulemuste usaldusväärne hindamine. Bioloogiliste, geograafiliste või koduloolistе objektide vaatlemine, kirjeldamine ja mõõtmine. Plaani koostamine hoones või maastikul: objektide kandmine plaanile leppemärkidega, vahemaade mõõtmine (silmamõõduga, sammupaariga, mõõdulindiga), suundade määramine
Õpilane 1) teab, et kõik ained koosnevad osakestest: aatomitest või molekulidest, ning molekulid koosnevad aatomitest; 2) teab vesiniku, hapniku ha süsiniku sümboleid, samuti nende lihtainete, vee ja süsihappegaasi valemeid; 3) oskab valmistada lahust, toob näiteid lahustuvate ainete ja lahuste kohta ning selgitab lahuste tähtsust looduses; 4) lahutab segu, kasutades kohaseid meetodeid; 5) teab, et puhastel ainetel on kindlad omadused; 6) eristab aineid nende omaduste (värvus, tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur või soojusjuhtivus) põhjal;	**Teema: Ainete ja kehade mitmekesisus** Ainete ja kehade koostis: aatom, molekul, rakk. Keemiline element, perioodilisuse tabel. Liht- ja liitained, nende valemid. Keemiliste elementide levik. Aine olekud. Aine tihedus. Puhtad ained ja segud, materjalid ja lahused. <u>Mõisted:</u> aatom, aatomituum, elektronkate, molekul, puhas aine, segu, lahus, tihedus, liit- ja lihtaine, mineraalid, kivimid, loodusteaduslik mudel. Teabeallikaist info otsimine keemiliste elementide leidumise

7) mõistab mudelite tähtsust, valin konkreetse nähtuse selgitamiseks sobiva mudeli; 8) põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside lenduvust.	kohta meie ümber (kivimid, looduslik vesi, õhk, inimene, kosmos), selle info võrdlemine ja hindamine. Erineva soolasisaldusega lahuste omaduste uurimine (tihedus, jäätumistemperatuur), tulemuste analüüs (graafikute tõlgendamine) ning leitud seoste rakendamine (soolase vee külmumistemperatuur, kehade ujuvus). Etteantud segu lahutamine koostisosadeks, kasutades setitamist, nõrutamist, filtrimist, aurustamist, destilleerimist. Arvutimudeli toel aine olekute muutumise uurimine molekulaarsel tasandil. Aine/materjali/keha tiheduse määramine. Lihtsamatest vahenditest molekuli, raku ja päikesesüsteemi mudelite koostamine.
Õpilane 1) eristab füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi nähtusi, selgitab nendevahelisi seoseid; 2) mõõdab keha kiirust ja läbitud teepikkust; 3) toob näiteid liikumise kohta elus- ja eluta looduses; 4) toob näiteid igapäevaelust, kuidas energia muundub või muundatakse ühest liigist teise; 5) liigitab erinevaid materjale soojusjuhtivuse põhjal ning seostab materjalide soojusjuhtivust nende kasutusaladega, seostab vee olekute muutused erinevate sademetega (vihm, lumi, kaste, udu, härmatis); 6) selgitab fotosünteesi, hingamise ja põlemise näitel, et keemilistes reaktsioonides võib eralduda või neelduda energiat; 7) selgitab füüsikaliste tegurite (soojus, valgus, niiskus) mõju elusorganismide kasvule ja arengule.	**Teema: Loodusnähtused** Füüsikalised, keemilised ja bioloogilised nähtused. Liikumine ja kiirus. Energia. Energia liigid. Energia ülekandumine ja muundumine. Soojusjuhtivus, head ning halvad soojusjuhid meie ümber ja meie sees. Keemiline reaktsioon. Organismide kasv ja areng. <u>Mõisted:</u> energia, mehaaniline liikumine, trajektoor, tee pikkus, aeg, kiirus, keemiline reaktsioon, põlemine, hingamine, kõdunemine, fotosüntees. Kiiruse mõõtmine. Energia ülekanne – erinevate materjalide soojenemise ja jahtumise graafiline kujutamine. Keemilise reaktsiooni uurimine igapäevaseid aineid kasutades; Erinevate ainete põlemise uurimine. Küünla põlemisel vabaneva soojuse kandumine ümbritsevasse keskkonda. Keemilise energia muundamine elektrienergiaks.

	Hingamine ja fotosüntees – CO_2 ja O_2 mõõtmine digitaalsete andmekogujatega. Udu ja härmatise tekke uurimine.
Õpilane 1) kirjeldab elusa ja eluta looduse vahelisi seoseid süsinikuringe näitel; 2) põhjendab energiasäästu vajadust; 3) seostab kohastumisis füüsikaliste ja keemiliste keskkonnatingimustega; 4) esitab ideid materjalide taaskasutamiseks; 5) analüüsib enda tegevuse võimalikku keskkonnamõju, ökoloogilist jalajälge.	**Teema: Elusa ja eluta looduse seosed** Inimene uurib ökosüsteeme. Süsinikuringe ökosüsteemides. Kohastumine füüsikalis-keemiliste tingimustega/elukeskkonnaga. Inimtegevus, tehnoloogia ja looduslik tasakaal. Energia tarbimine ja materjalide taaskasutamine. <u>Mõisted:</u> süsinikuringe, kohanemine ja kohastumine, kasvuhooneefekt. Süsinikuringe uurimine puu ja puidu näitel, sh puu vanuse määramine aastarõngaste järgi. Kodu- või kooliümbruse ökosüsteemide ja pinnamoe uurimine satelliidipildi abil. Füüsikalis-keemiliste keskkonnatingimuste mõju uurimine lihtsamate loodusteaduslike mudelite abil, sh kasvuhooneefekti simuleerimine. Taimede ja loomade kohastumuslike muutuste uurimine veebimaterjalide põhjal. Ühe toote (näiteks paberi) ringluse uurimine toorainest kuni taaskasutuseni. Toote valmistamine taaskasutatavatest materjalidest. Pere ökoloogilise jalajälje arvutamine ja analüüs.

Koostaja: Raine Savolainen

Bioloogia VII klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) selgitab bioloogia seost teiste loodusteaduste ja igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga; 2) analüüsib bioloogiateadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates elukutsetes; 3) võrdleb loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite välistunnuseid; 4) jaotab organisme nende pildi ja kirjelduse alusel loomadeks, taimedeks ning seenteks; 5) seostab eluavaldused erinevate organismirühmadega; 6) teeb märgpreparaate ning kasutab neid uurides valgusmikroskoopi; 7) väärtustab usaldusväärseid järeldusi tehes loodusteaduslikku meetodit.	**Teema: Bioloogia uurimisvaldkond** Bioloogia sisu ja seos teiste loodusteadustega ning roll tänapäeva tehnoloogia arendamisel. Bioloogia peamised uurimismeetodid: vaatlused ja eksperimendid; loodusteadusliku meetodi etapid ja rakendamine. Organismide jaotamine loomadeks, taimedeks, seenteks, algloomadeks ja bakteriteks. Loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite omaduste võrdlemine pildi ja kirjelduse alusel. Eri organismirühmade esindajate eluavaldused. Märgpreparaadi valmistamine ning erinevate objektide võrdlemine mikroskoobiga. Eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalsete objektide või veebist saadud info alusel.
Õpilane 1) seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade välistunnuseid nende elukeskkonnaga; 2) analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte olulisust sõltuvalt nende elupaigast ja -viisist; 3) analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inimtegevuses; 4) leiab ning analüüsib infot loomade kaitse, püügi ja jahi kohta; 5) väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist.	**Teema: Selgroogsete loomade tunnused** Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks; selgroogsete loomade välistunnuste seos elukeskkonnaga. Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas; selgroogsete loomade juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist. Imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade osa looduses ning inimtegevuses. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Selgroogsete loomade roll ökosüsteemides. Selgroogsete loomade elutegevuse analüüsimine ja nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.

Õpilane 1) analüüsib aine- ja energiavahetuse erinevate protsesside omavahelisi seoseid ning selgitab nende avaldumist looduses ja inimese igapäevaelus; 2) seostab toidu hankimise viisi ja seedeelundkonna eripära selgroogse looma toiduobjektidega; 3) selgitab ja võrdleb erinevate selgroogsete loomade hingamiselundite talitlust; 4) võrdleb püsi- ja kõigusoojaseid organisme ning toob nende kohta näiteid; 5) analüüsib selgroogsete eri rühmade südame ehituse ja vereringe eripära ning seostab neid püsi- ja kõigusoojasusega; 6) võrdleb selgroogsete loomade kohastumusi püsiva kehatemperatuuri tagamisel; 7) hindab ebasoodsate aastaaegade üleelamise viise selgroogsetel loomadel.	**Teema: Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus** Aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid. Toiduobjektidest tingitud erinevused taim- ja loomtoidulistel ning segatoidulistel selgroogsetel loomadel; toidu hankimise viisid ja nendega seonduvad kohastumused; selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg. Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees ja kopsud õhkkeskkonnas elavatel organismidel, kopsude eripära lindudel, naha kaudu hingamine. Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused. Selgroogsete loomade eri rühmade südame ja vereringe võrdlus. Erinevate selgroogsete loomade kohastumine püsiva kehatemperatuuri tagamiseks. Ebasoodsate aastaaegade üleelamise viisid.
Õpilane 1) analüüsib kehasisese ja kehavälise viljastumise ning lootelise arengu eeliseid selgroogsete loomade rühmadel ning toob selle kohta näiteid; 2) toob näiteid selgroogsete loomade kohta, kel esineb kehasisene või kehaväline viljastumine; 3) hindab otsese ja moondega arengu olulisust ning toob selle kohta näiteid; 4) võrdleb noorte selgroogsete loomade eri rühmade toitmise, kaitsmise ja õpetamise tähtsust.	**Teema: Selgroogsete loomade paljunemine ja areng** Selgroogsete loomade paljunemist mõjutavad tegurid; kehasisese viljastumise võrdlus kehavälisega. Erinevate selgroogsete loomade kehasisese ja kehavälise lootelise arengu võrdlus; sünnitus ja lootejärgne areng. Moondega ja otsese arengu võrdlus. Järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel ning hoolitsemisvajaduse seos paljunemise ja arengu eripäraga.

Koostaja: Helve Vaarmann

Geograafia VII klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) tutvub erinevate kaardidega, 2) õpib kasutama kaardi legendi, 3) õpib mõõtma vahemaid kaardil ja looduses, 4) leiab kaardi mõõtkava abil tegelikke vahemaid, 5) õpib määrama suundi looduses ja kaardil, 6) õpib määrama koordinaate ja kellaaega, 7) õpib leidma kohanimede registri abil tundmatuid kohti, 8) iseloomustab kaardi abil etteantud kohta.	**Teema: Kaart** 9 tundi Maa kuju ja suurus. Kaartide mitmekesisus ja otstarve. Üldgeograafilised ja temaatilised kaardid, sh maailma ja Euroopa poliitiline kaart. Trüki- ja arvutikaardid, sh interaktiivsed kaardid. Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil. Suundade määramine looduses ja kaardil. Asukoht ja selle määramine, geograafilised koordinaadid. Ajavööndid. <u>Põhimõisted:</u> plaan, kaart, üldgeograafiline ja teemakaart, arvutikaart, interaktiivne kaart, satelliidifoto, aerofoto, asimuut, leppemärgid, mõõtkava, suure- ja väikesemõõtkavaline kaart, kaardi üldistamine, poolus, paralleel, ekvaator, meridiaan, algmeridiaan, geograafiline laius, geograafiline pikkus, geograafilised koordinaadid, kaardivõrk, ajavöönd, maailmaaeg, vööndiaeg, kohalik päikeseaeg, kuupäevaraja. Info leidmiseks interaktiivse kaardi kasutamine. Vahemaade mõõtmine. Aadressi järgi otsing. Geograafiliste koordinaatide määramine
Õpilane 1) saab esmase ettekujutuse maavärinate ja vulkaanipursete levikust ja tekkepõhjustest. 2) saab aru Maa sise- ja maakoore ehitusest ning laamade liikumisest. 3) tutvub mitmesuguste kivimite ja setetega ning kursuse lõpuks peaksid nad suutma eristada Eestis leiduvaid peamisi kivimeid ja setteid (graniiti, liivakivi, paekivi,	**Teema: Geoloogia** 9 tundi Maa siseehitus. Laamad ja laamade liikumine. Maavärinad. Vulkaaniline tegevus. Inimeste elu ja majandustegevus seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades. Kivimid ja nende teke.

põlevkivi, liiva, savi, kruusa, moreeni, turvast), 4) teab, kuidas kivimid tekivad ja milleks neid kasutatakse.	<u>Põhimõisted:</u> maakoor, vahevöö, tuum, mandriline ja ookeaniline maakoor, laam, kurrutus, magma, vulkaan, magmakolle, vulkaani lõõr, kraater, laava, tegutsev ja kustunud vulkaan, kuumaveeallikas, geiser, maavärin, murrang, seismilised lained, epitsenter, fookus, tsunami, murenemine, murendmaterjal, sete, settekivim, tardkivim, paljand, kivistis ehk fossiil. Kivimite (liivakivi, lubjakivi, põlevkivi, kivisöe, graniidi) ja setete (liiva, kruusa, savi) iseloomustamine ning võrdlemine. Interaktiivse ristsõna koostamine. Teabeallikate põhjal lühiülevaate või esitluse koostamine ühest geoloogilisest nähtusest (maavärinast või vulkaanist) või mõne piirkonna iseloomustamine geoloogilisest aspektist.
Õpilane 1) õpilased teeksid vahet erinevatel pinnavormidel (küngas, nõgu, org, mägi, mäeahelik, mäestik, tasandik, madalik, kiltmaa jne), 2) oskaksid kaardil näidata suuremaid ja tuntumaid pinnavorme nii maailmas, Euroopas kui Eestis. 3) õpilane mõistab kuidas pinnamood mõjutab inimeste elu ja tegevust 4) õpilane mõistab, et pinnavormid võivad aja jooksul muutuda; 5) õpilanemärgib kontuurkaardile ja oskab leida: a) <u>Mäestikud:</u> Skandinaavia, Alpid, Apenniinid, Pürenee Uural, Kaukasus, Himaalaja, Andid, Kordiljeerid, Kaljumäestik, Suur Veelahkmeahelik, Atlas, Apalatši b) <u>Mägismaad:</u> Tiibet, Brasiilia, Etioopia. c) <u>Tasandikud:</u> Ida-Euroopa lauskmaa, Lääne-Siberi lauskmaa, d) Kaspia alamik, Suur-Hiina tasandik, Mississippi mad Amazonase madalik, Kesk-Siberi kiltmaa, Mehhiko kiltmaa,	**Teema: Pinnamood** 8 tundi Pinnavormid ja pinnamood. Pinnamoe kujutamine kaartidel. Mäestikud ja mägismaad. Inimese elu ja majandustegevus mägise pinnamoega aladel. Tasandikud. Inimese elu ja majandustegevus tasase pinnamoega aladel. Maailmamere põhjareljeef. Pinnamoe ja pinnavormide muutumine aja jooksul. <u>Põhimõisted:</u> pinnamood ehk reljeef, samakõrgusjoon ehk horisontaal, absoluutne kõrgus, suhteline kõrgus, profiiljoon, pinnavorm, mägi, mäeahelik, mäestik, mägismaa, tasandik, kiltmaa, madalik, alamik, mandrilava, mandrinõlv, ookeani keskmäestik, süvik, erosioon, uhtorg. Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe piirkonna pinnavormide ja pinnamoe iseloomustuse koostamine.

e) Ida-Aafrika kiltmaa, Sahara kiltmaa.	
Õpilane 1) õpilane saab ettekujutuse maailma rahvaarvust ja selle muutumisest, 2) õpilane teab rahvastiku paiknemisest maailmas, tunneb tihedamini ja hõredamini asustatud alasid ning linnastumisega seotud probleeme; 3) õpilane oskab teema raames kaardi abil iseloomustama riigi geograafilist asendit; 4) harjutatakse graafikute ja erinevate diagrammide lugemisoskust; 5) õpilane oskab näidata kaardil mandrid ning suuremaid riike ja linnasid ning märgib neid kontuurkaardile: a) <u>Mandrid:</u> Euraasia, Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Aafrika, Austraalia, Antarktis. b) <u>Riigid</u>**:** Euroopa riigid + Venemaa, Kasahstan, Jaapan, Hiina, India, Indoneesia, Austraalia, Brasiilia, Tšiili, Argentina, USA, Kanada, Mehhiko, Nigeeria, Sudaan, Egiptus, Maroko, Tuneesia. c) <u>Linnad:</u> Euroopa riikide pealinnad + Moskva, Peking d) Shanghai, Tokyo, Mumbai, Kolkata, Manila, Jakarta, Kairo, e) Lagos, New York, Los Angeles, Mexico, Sao Paulo, de Janeiro, Buenos Aires. 6) oskab etteantud andmete põhjal mõna piirkonda või riigi rahvaarvu muutumist iseloomustada ja piirkondasid võrrelda.	**Teema: Rahvastik** 6 tundi Riigid maailma kaardil. Erinevad rassid ja rahvad. Rahvastiku paiknemine ja tihedus. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Linnastumine. <u>Põhimõisted:</u> riik, poliitiline kaart, geograafiline asend, rahvastik, rass, rahvastiku tihedus, linnastumine, linn, linnastu. Kaardide ja muude teabeallikate järgi ühe riigi üldandmete ja sümboolika leidmine. Geograafilise asendi iselomustamine. Rahvastiku paiknemise iseloomustamine.

Koostaja: Merike Leetjõe

Inimeseõpetus VI klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) analüüsib enda iseloomujooni ja -omadusi, väärtustades endas positiivset; 2) mõistab enesehinnangut mõjutavaid tegureid ja enese-hinnangu kujunemist; 3) mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpisituatsioonis oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega.	**Teema: Mina ja suhtlemine** Enesesse uskumine, eneseanalüüs, oma väärtuste selgitamine. Enesehinnang. Enesekontroll. Kirjalik eneseanalüüs või mõistekaart arvutil
Õpilane 1) teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust; 2) kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele; 3) demonstreerib õpisituatsioonis aktiivse kuulamise jt tõhusa suhtlemise võtteid; 4) mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele ning demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada; 5) teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele ja toob näiteid eelarvamuste mõju kohta igapäevasuhtluses; 6) eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele; 7) teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine ning demonstreerib õpisituatsioonis kehtestava käitumise võtteid.	**Teema: Suhtlemine teistega** Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Aktiivne kuulamine. Eneseavamine, tunnete väljendamine. Eelarvamused. Eehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. „Ei” ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul. Turvaline internetisuhtlus

Õpilane 1) kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus; 2) oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta; 3) väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist; 4) eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu; 5) demonstreerib õpisituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast; 6) tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid ning väärtustab empaatilist suhtlemist; 7) väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat; 8) kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi; 9) mõistab isikuiseärasusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.	**Teema: Suhted teistega** Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu; hoolivus, empaatia. Sõprussuhted, usaldus ja vastutus suhetes Kaaslaste mõju ja surve. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikuiseärasused, soolised erinevused. Erivajadustega inimesed. Arvutiesitluse koostamine
Õpilane 1) selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust; 2) teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise; 3) kasutab õpisituatsioonis konflikte lahendades tõhuseid viise ning väärtustab neid.	**Teema: Konfliktid** Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.

Õpilane 1) teab ja oskab õpisituatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise; 2) kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid; 3) mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi; 4) selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut; 5) väärtustab vastutuse võtmist otsuseid langetades.	**Teema: Otsustamine ja probleemilahendus** Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel.
Õpilane 1) nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi; 2) väärtustab positiivset mõtlemist.	**Teema: Positiivne mõtlemine** Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

Koostaja: Renna Reisi

Ajalugu VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) iseloomustab läänikorda; 2) saab aru feodaalsest hierarhiast; 3) iseloomustab seisuslik ühiskonda tunnusjooni; 4) oskab iseloomustada naturaalmajandust; 5) oskab kirjeldada ja võrrelda talupoegade ja feodaalide elulaadi.	**Teema: Keskaja koht maailma ajaloos** 4 tundi Keskaja ühiskonna üldiseloomustus ja periodiseering. Keskaja ühiskonnakorraldus ja läänikord. Talupoegade ja feodaalide elulaad ja maailmapilt. <u>Põhimõisted:</u> keskaeg, senjöör, vasall, feodaal, pärisori, naturaalmajandus, lään, rüütel. Visuaalse materjali kasutamine internetist
Õpilane 1) Iseloomustab kiriku osa ja tegevust keskaegses ühiskonnas 2) mõistab kiriku osa kultuuripärandi säilitajana ja maailmpildi kujundana 3) tunneb ristiusus õpetuse aluseid ja kiriku osa ühiskonnas 4) teab, ei miks ja kus toimusid ristisõjad 5) tunneb haridust ja teadust keskajal 6) oskab iseloomustaga romaani ja gooti stiili	**Teema: Kirik ja kultuur keskajal** 8 tundi Ristiusu õpetuse alused ja kiriku osa ühiskonnas. Ristisõdade puhkemise põhjused, käik ja tagajärjed. Keskaja haridus, ülikoolid ja teadus. Romaani ja gooti stiil arhitektuuris. <u>Põhimõisted:</u> paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn,ristisõjad, romaani stiil, gooti stiil Interaktiivne õppematerjal miksikese õpikeskkonnas. Gooti või romaani stiilis kirkiu joonistamine.
Õpilane 1) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas; 2) teab, kes oli Karl Suur, ning kirjeldab tema tegevust; 3) iseloomustab Frangi riigi jagunemist ja selle põhjusi.	**Teema: Frangi riik** 4 tundi Frangi riigi tekeimine ja riik Karl Suure ajal. Frangi riigi jagunemine. Kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa <u>Põhimõisted:</u> Frangi riik, Karl Suur, keiser, keisririik Info otsimine Karl Suure kohta.
Õpilane 1) iseloomustab araabia ühiskonda, kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi; 2) oskab kasutada islamiga seotud mõisteid *koraan*, *mošee*, *Meka*;	**Teema: Araablased** 4 tundi Araabia asukoht ja ühiskond. Muhamed ja islam põhitõed. Araabia kultuur ja selle mõju Euroopale <u>Põhimõisted:</u> araablased, islam, koraan, mošee, Meka.

3) teab, kes oli Muhamed, iseloomustab tema tegevust.	Töö ajalooatlasega ja kontuurkaardiga.
Õpilane 1) oskab iseloomustada, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik; 2) teab, kes oli Justinianus I, ning kirjeldab tema tegevust.	**Teema: Bütsants** 6 tundi Bütsantsi tugevuse põhjused. Justinianus I Vana-Vene <u>Põhimõisted:</u> Bütsants, Ida-Rooma, Konstantinoopol, ikoon, mosaiik, Hagia Sophia, Justinianus I, Vana-Vene riik, Kiiev. Töö ajalooatlasega ja kontuurkaardiga
Õpilane 1) teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, iseloomustab keskaegse linna eluolu, tsunftikorda, linnade valitsemist, Hansa Liidu tegevust; 2) kasutab kontekstis mõisteid *raad*, *tsunft*, *gild*, *Hansa Liit*.	**Teema: Linnad ja kaubandus** 6 tundi Linnade teke ja eluolu. Hansakaubandus Põhja-Euroopas. Tsunftikord Linnade valitsemine <u>Põhimõisted:</u> Käsitöö, kaubandus, raad, raekoda, Tallinn, Reval, tsunft, gild, Hansa Liit. Muuseumi külastus. Interaktiivsed õppematrjalid. Muinas TV “Keskaegne maja”.
Õpilane 1) kirjeldab viikingite elu; 2) nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi.	**Teema: Põhja-Euroopa** 3 tundi Skandinaavia eluviis ja ühiskond. Viikingite retked. <u>Põhimõisted:</u> skandinaavlased, viikingid, viikingite laevad, reisid Islandile, Gröönimaale ja Ameerikasse. Viikingilaeva joonistamine.
Õpilane 1) nimetab Eesti muinasmaakondi, suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust; 2) kasutab kontekstis mõisteid *Mõõgavendade Ordu*, *Liivi Ordu*.	**Teema: Eesti keskajal** 8 tundi Eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad. Muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine. Ühiskonna struktuur. Valitsemine Liivi ordu.

	Linnad Põhimõisted: Muinasmaa-konnad, ristiusk, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu Muinas-TV Töö ajalooatlase ja kontuurkaardiga.
Õpilane 1) iseloomustab keskaegset ühiskonda Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel; 2) kasutab kontekstis mõistet *Inglise parlament*.	**Teema: Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel** 6 tundi Saksa-Rooma keisririik. Parlamendi kujunemine Inglismaal. Prantsusmaa ühendamine. Eluolu keskajal. Põhimõisted: Inglise parlament, generaalstaadid, katk, must surm, keskvõimu tugevnemine
Õpilane 1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused ja tehnoloogia areng; 2) teab, kes oli Leonardo da Vinci, oskab kasutada mõistet *humanism*.	**Teema: Ühiskond varauusajal** 5 tundi Tehnoloogia Uue maailmapildi kujunemine: tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism. Kujutav kunst, Leonardo da Vinci. Põhimõisted: Tulirelvad, kompass, gloobus, trükikunst, manufaktuur; humanistid, Leonardo da Vinci, renessanss
Õpilane 1) teab maadeavastuste tähendust Euroopale ning Euroopa mõju avastatud maades; 2) teab, kes oli Kolumbus.	**Teema: Suured maadeavastused** 5 tundi Ameerika avastamine. Maade-avastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. Põhimõisted: maadeavastused, Kolumbus, karavell. Töö ajalooatlase ja kontuurkaardiga.
Õpilane 1) teab, kuidas mõjutas reformatsioon varauusaegset ühiskonda ning kes oli Martin Luther; 2) seletab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *reformatsioon*, *protestandid*, *luteri usk*.	**Teema: Reformatsioon** 5 tundi Reformatsioon Saksamaal. Martin Lutheri tegevus. Põhimõisted: reformatsioon, protestandid, luteri usk, Martin Luther

Õpilane 1) iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil; 2) teab reformatsiooni mõju Eestis ja linnade arengut.	**Teema: Eesti 16. sajandil** 5 tundi Reformatsioon Haldusjaotus ja linnad Liivi sõja põhjused ja tulemused Põhimõisted: Vana-Liivimaa, Liivi sõda, Liivi Ordu.

Koostaja: Merike Leetjõe

Kunstiõpetus VII klassile, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) tunneb inimkeha ehitust ja selle suuri mahte ning tunneb näo proportsioone; 2) oskab risttahukakujulisi esemeid kujutada kahe koondumispunktiga perspektiivi abil; 3) tunneb erinevaid värvikooskõlasid ja värvuste vastastikust mõju ning oskab neid kasutada oma loomingus; 4) tunneb erinevaid kirjaliike ja oskab neid kasutada; 5) oskab eristada karakteerset inimestes ja olukordades ning seda kunstiliste väljendusvahendite abil jäädvustada; 6) oskab käsitseda erinevaid töövahendeid ja materjale; 7) tunneb OP-kunsti väljendusvorme.	Kujutamis- ja vormiõpetus (inimese nägu ja figuur). Värvi-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus (värvuste kooskõlad ja vastastikused mõjud, joonperspektiiv ühe ja kahe koondpunktiga, linnuperspektiiv ja konnaperspektiiv). Disain ja kirjaõpetus. Logo. Kavandamine. Tööd joonlaua ja viltpliiatsitega. Töö puhtuse tähtsustamine. Reklaam ja plakat. Erinevad kirjad ja nende kasutamine. Kompositsioon. Kaader. Sümbolid, piktogrammid, logod. OP-kunsti tööd. Ülevaade kaasaegse kunsti vormidest – landart, bodyart, happening jt. Grafiti linnaruumis.

Koostaja: Hille Kilk

Muusikaõpetus VII klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili; 2) järgib häälehoidu häälemurdeperioodil; 3) laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; 4) osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti; 5) laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapärast; 6) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes; 7) mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust; 8) laulab meloodiat relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RAI, SOI, JO¹, LE, NA, DI); 9) absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G²); 10) duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega;	**Teema: Laulmine** Ühe- ja kahehäälsuse rakendamine lauldes. Kahe- või kolmehäälne laulmine koolikooris. Relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine, lauldes noodist lihtsamaid meloodiaid. Õpilaste muusikaliste võimete arvestamine ja arendamine individuaalsel ja rühmas laulmisel (ansamblid, koorid). Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi. Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid). Relatiivne meetod – laulmine astmetrepi, käemärkide, rändnoodi, rütmistatud astmete ja noodi järgi, mudellaulud. Kajamäng, rütmilis-meloodilised. Küsimus-vastus motiivid.
Õpilane 1) kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille, plokkflööti või 6-keelset väikekannelt kaasmängudes ja/või ostinato'des; 2) rakendab musitseerides akustilise kitarri lihtsamaid	**Teema: Pilimäng** Pillimänguoskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides. Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid.

akordmänguvõtteid ning lähtub absoluutsetest helikõrgustest (tähtnimedest) pillimängus; 3) helistike C-duur, a-moll; G-duur, e-moll ning F-duur ja d-moll seostamine pillimänguga; D-h repertuaarist lähtuvalt.	Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastus motiivid. Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus. Süvendatult pilli õppinud õpilaste rakendamine musitseerimisel.
Õpilane 1) tunnetab ja rakendab liikudes muusika *väljendusvahendeid*; 2) väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Prantsuse, Itaalia, Hispaania, *Põhja- ja Ladina-Ameerika, Aafrika, Idamaad.*	**Teema: Liikumine** Muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu lähtuvalt kujutlusvõimest. Orffi pedagoogika. Individuaalne, paaris- ja rühmatöö.
Õpilane 1) loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel; 2) loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; 3) kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi (astmeid); 4) loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne; 5) väljendab muusika karakterit ja meeleolu ning enda loomingulisi ideid liikumise kaudu; 6) loominguliste ideede rakendamine arvutil olemasolevaid muusikaprogramme kasutades.	**Teema: Omalooming** Loominguliste ideede teostamiseks sobivate muusika väljendusvahendite leidmine ja kasutamine. Esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine. Orffi pedagoogika –omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; rütmilis-meloodilised improvisatsioonid. Rondo- ja variatsioonivorm. Lihtsamate pillide valmistamine. Kirjalik töö – töövihik. Infotehnoloogia – noodistusprogramm(id).
Õpilane 1) kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust (2-ja 3-osalist lihtvormi, variatsiooni- ja rondovormi); 2) arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; 3) arvestab teiste arvamust ning põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult; 4) eesti tuntud interpreetide, dirigentide, ansamblite,	**Teema: Muusika kuulamine ja muusikalugu** **I**siklike, põhjendatud seisukohtade avaldamine muusika kuulamisel, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale. Individuaalne, paaris- ja rühmatöö. Vestlus, arutelu, analüüs. orffi pedagoogika – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine jne. Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat jne.

orkestrite ja muusika suursündmuste tundmine; 5) leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused; 6) väljendab oma arvamust kuuldud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult; 7) väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes; 8) teab autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; 9) rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid	Infotehnoloogia – power-point presentatsioon jne.
Õpilane 1) mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes; 2) noodivältused, paus, rütmifiguurid; 3) mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides; 4) mõistab helistike C–a, G–e, F–d (repertuaarist tulenevalt D–h) tähendust ning lähtub nendest musitseerides; 5) kasutab laulude õppimisel relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed);	**Teema: Muusikaline kirjaoskus ja oskussõnad** Individuaalne, paaris- ja rühmatöö. Kirjalik töö – töövihik.

Õpilane 1) arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; 2) kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara; 3) huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus.	**Teema: Õppekäigud** Teatris, kontserdil ja muuseumis käimine ning õppekäigud (helistuudiod, raamatukogud, muusikakoolid, muusikakõrgkoolid jne). Individuaalne, paaris- ja rühmatöö. Vestlus, arutelu, analüüs või muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine. Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat jne.

Koostaja: Heli Karu

Käsitöö ja kodundus VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) arutleb moe muutumise üle 2) valib sobivaid rõivaid lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist enda figuurist 3) tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid 4) kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid	**Teema: Disain, kavandamine ja rahvakunst** Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavndades. Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika. Sümbolid ja märgid rahvakunstis. Kudumine, tikkimine ja heegeldamine eesti rahvakunstis
Õpilane 1) kirjeldab tehiskiudude põhiomadusi, kastuamist ja hooldamist 2) valib ja kombineerib eseme valmistamiseks sobivaid metrjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid; 3) võtab lõikelehelt lõikeid; 4) valib õpetaja abiga sobiva tehnoloogia ja õmbleb endale rõivaeseme; 5) koob ringselt kirjalist pinda; 6) leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid	**Teema: Materjalid ja tööliigid** Tekstiilikiudained, keemilised kiud: tehiskiud. Tänapäeva käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide koos kasutamise võimaluste leidmine. <u>Tikkimine</u>: tutvumine erinevate tikanditega. <u>Õmblemine</u>: kanga kuumniiske töötlemine, rõiveeseme õmblemine, mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine, lõigete paigutamine riidele, sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine, õmblustöö viimistlemine. <u>Kudumine:</u> silmuste kahandamine ja kasvatamine, ringselt kudumine, kirjamine, silmuste arvestamine eseme kudumisel, viimistlemine http://kihnukaubamaja.ee/kindad <u>Heegeldamine</u>: tutvumine heegeltehnika võimalustega.
Õpilane 1) otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist 2) esitleb või eksponeerib oma tööd 3) täidab iseseisvalt või koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt 4) analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogilisi võimeid	**Teema: Käsitöö organiseerimine** Käsitöötehnikate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mäjutanud tegurid ajaloos. Töövahendite ja tehnoloogia valik olenevalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja

	kasutamine. Elektriliste töövahenditega töötamine ja nende hooldamine kasutusjuhendi järgi. Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine. Töö esitlemine.
Õpilane 1) teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid 2) analüüsib toiduainete toiteväärtust 3) analüüsib menüü tervislikkust 4) teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi	**Teema: Toit ja toitumine** Makro- ja mikrotoiduained, nende vajalikkus ja allikad, lisaained toidus. Mitmekülgse päevamenüü koostamine. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad http://www.google.ee/searh?=tervislik+toit&ie=UTF-88hl=et Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toiduainete kadu. Hügieenireeglid toiduainete säilitamisel.
Õpilane 1) arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid 2) kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid 3) tunneb tarbija õigusi ja kohustusi, reklaami mõju ostotsustele	**Teema: Toidu valmistamise organiseerimine ja tarbija kasvatus** Meeskonnatöö juhtimine. Tarbija õigused ja kohustused, märgistused toodetel. Teadlik ja säästlik tarbimine. Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.
Õpilane 1) teab toiduainete kuumtöötlemise viise 2) tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi 3) valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi 4) kuumtöödeldud järelroad	**Teema: Toidu valmistamine** Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine. Supid, liha jaotustükid ja lihatoidud. Soojad kastmed. Kuumtöödeldud magustoidud.
Õpilane 1) tunneb erinevaid kodumasinaid ja oskab neid kasutusjuhendi järgi käsitseda 2) tunneb põhilisi korrastustöid ja tehnikaid 3) oskab puhastusainete ostmisel ja kasutamisel lugeda kasutusjuhendit	**Teema: Kodu korrashoid** Kodumasinad Puhastusvahendite ohutu kasutamine.

Õpilane 1) leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendusi 2) organiseerib paindlikult ühistööd, planeerib ajakava ja oskab jaotada tööülesandeid 3) suhtleb vajadusel koolivälise institutsiooniga, et saadateemakohast infot 4) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust 5) mõistab info kriitilise hindamise vajalikkust, kasutab infot kooskõlas seadustega 6) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust 7) väärtustab töö tegemist ning analüüsib täidetud ülesandeid ja saadud tagasisidet	**Teema: Projektitööd** Projektitöö teema valimine. Projektitöö teostamine. Projektitöö vormistamine ja esitlemine.
Õpilane 1) kasutab eseme valmistamiseks sobivaid materjale ning töötlemisviise 2) kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid 3) valmistab omanäolisi esemeid, kasutades erinevaid töötlemisviise 4) esitleb ja analüüsib tehtud tööd 5) õpib leidma tehnilisi lahendusi kodustes korrastus- ja remonditöödes 6) teadvustab ja järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid	**Teema: Tehnoloogia vahetatud õpperühmades** Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsead mõjud, eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimine kirjandusest ja internetist. Käsi- ja elektrilised tööriistad, nüüdisaegsed võimalused matrejalide töötlemisel ja detailide ühendamisel. Kodused korrastus- ja remonditööd. Tervisekaitse- ja ohutusnõuded töötlemisel , ohutud töövõtted

Koostaja: Ann Järvsoo

Tehnoloogiaõpetus VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ja keskkonnale; 2) kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, 3) oskab oma tegevust planeerida.	**Teema: Tehnoloogia igapäevaelus** Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Ressursside säästlik tarbimine.
Õpilane 1) teab ja kasutab erinevaid esemete viimistluse võimalusi; 2) teab pinnakatete omadusi ja kasutusvõimalusi; 3) loeb lihtsat kooste- ja ehitusjoonist; 4) joonestab jõukohast tehnilist joonist.	**Teema: Disain ja joonestamine** Viimistlemine ja pinnakatted. Joonise vormistamine ja esitlemine. Leppemärgid ja tähised tehnilistel joonistel. Koostejoonis. Ehitusjoonised.
Õpilane 1) kasutab eset valmistades mitmesuguseid töövahendeid, valib sobivaima töötlusviisi; 2) tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme; 3) valmistab omanäolisi esemeid, tunneb ja kasutab erinevaid liiteid; 4) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.	**Teema: Materjalid ja nende töötlemine** Tänapäevased materjalide töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid. Optimaalse töötlusviisi valimine. Erinevate liidete kasutamine. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel esemeteks. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.
Õpilane 1) kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid; 2) teeb tervislikke toiduvalikuid ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü; 3) valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;	**Teema: Kodundus vahetatud õpperühmades** Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Aedviljatoidud ja supid. Kala- ja lihatoidud. Küpsetised ja vormiroad.

4) kalkuleerib toidu maksumust; 5) käitub teadliku tarbijana.	Käitumine peolauas, kohvikus, restoranis. Kodumasinad. Hooldusmärgid. Tarbija õigused ja kohustused.
Õpilane 1) leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid; 2) osaleb paindlikult ühistöös, tööülesannete jaotamisel ja ajakava planeerimisel; 3) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust; 4) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust; 5) teeb võimetekohase projekti ning analüüsib üksikuid ülesandeid ja saadud tagasisidet.	**Teema: Projektitööd** Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille puhul saavad õpilased vabalt valida õpperühma ja projekti. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainetega ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Koostaja: Raine Savolainen

Kehaline kasvatus VII klass, 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu. Praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel; 2) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; 3) sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); 4) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel; 5) sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P); 6) sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).	**Teema: Võimlemine**10-12 tundi Riviharjutused ja kujundliikumised: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordinatsiooniharjutused. Põhivõimlemine ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihasrühmadele (harjutuste valik ja toime). Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. Rakendusharjutused:Ronimine. Akrobaatika: ratas kõrvale. Tasakaaluharjutused poomil (T): erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 1800 pööre; jala hooga taha 1800; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped. Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning küünarvarstoengust hoogtõus taha (P). Harjutused kangil: Tireltõus jõuga (P) Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe. Iluvõimlemine (T): harjutused rõngaga: hood ja hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked. Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.
Õpilane 1) sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus; 2) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; 3) sooritab hoojooksult palliviske;	**Teema: Kergejõustik** 10-12 tundi Jooks: Sprindi eelsoojendusharjutused. Ringteatejooks. Kestvusjooks. Hüpped: Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe. Kõrgushüpe (üleastumishüpe). Visked: Palliviske eelsoojendus-harjutused Pallivise hoojooksult.

4) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 5) jookseb järjest 9 minutit.	
Õpilane 1) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; 2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid; 3) sportmängud (kooli poolt valitud kahe mängu osas) 4) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis; 5) sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis; 6) sooritab palli söötmise ja peatamise jalapöia siseküljega jalgpallis; 7) mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpitud sportmängudes õpetaja poolt koostatud kontrollharjutust.	**Teema: Pallimängud** A sportmäng – 10-12 tundi B sportmäng – 6-8 tundi <u>Korvpall:</u> Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. <u>Võrkpall:</u> Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisaülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ülalt palling. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.
Õpilane 1) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviisiga; 2) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis; 3) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde; 4) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises; 5) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi;	**Teema: Suusatamine** 10-12 tundi Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Vahelduvtõukeline kahesammuline uisusamm-tõusuviis. Poolsahkpöörde kasutamine slaalomirajal. Jooksusamm-tõusuviis. Laskumine üle ebatasasuste (kühmu ületamine, lohu läbimine, üleminek vastasnõlvale laskumine, järsemaks muutuval nõlval).
Õpilane 1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse; 2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.	**Teema: Rütmika/Tantsuline liikumine** 5–6 tundi Tantsuoskuse arendamine õpitud tantsude baasil. Tantsualase oskussõnavara täiustumine. Labajalavalss. Jive`i põhisamm. Poiste ja tüdrukute rollid tantsus. Rahvaste ja seltskonnatantsud sh kontratantsud, line-tants vm. Loovtantsu elementide kasutamine. Tants kui kunst, sport ja kultuur.

Õpilane 1) oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi; 2) teab põhileppemärke (10–15); 3) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas; 4) arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi; 5) oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita	**Teema: Orienteerumine** 4-6 tundi Üldsuuna ja täpse suuna (asimuut) määramine. Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Orienteerumine lihtsal maastikul kaardi ja kompassi abil, kaardi ja maastikku võrdlemine, asukoha määramine.

Koostaja: Tiia Kroonmäe

Tekstiõpetus VII klass, 35 tundi

Õpitulemused	Õppesisu, praktilised tööd ja IKT
Õpilane 1) vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste, järgides tekstitöötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; sõna-, rea-, lõiguvahe; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid, joonised, pildid, diagrammid, tabelid); 2) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju; 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.	**Teema: Teksti koostamine ja töötlemine.** Teksti sisestamine, vormindamine ja kopeerimine. <u>Protsesskirjutamine</u>: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Uudise, intervjuu ja arvamusloo kirjutamine.
Õpilane 1) salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise.	**Teema: Failide haldamine** Salvestamine, kopeerimine, kustutamine.
Õpilane 1) mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust, hindab teabeallikate objektiivsust ning leiab vajaduse korral sama teema kohta alternatiivset vaatenurka esindavaid allikaid.	**Teema: Infootsing internetis ja töö meediafailidega** Turvalisus, autorikaitse ja isikuandmete kaitse. E-kirja saatmine koos manusega.
Õpilane 1) koostab esitluse etteantud teemal; 2) kujundab esitluse loetavalt ja esteetiliselt, lähtudes muu hulgas järgmistest kriteeriumidest: optimaalne info hulk slaidil, märksõnad sidusa teksti asemel, allikatele viitamine, kujunduse säästlikkus.	**Teema: Esitluse koostamine** Slaidi ülesehitus ja kujundus. Teksti, pildi, tabeli ja diagrammi sisestamine slaidile**.**
Õpilane 1) vormindab korrektselt referaadi järgmised osad: tiitelleht, automaatselt genereeritud sisukord, sissejuhatus, peatükid, alampeatükid, joonised, tabelid,	**Teema: Referaadi vormindamine** Päis ja jalus, laadide kasutamine pealkirjades. Sisukorra automaatne genereerimine. Lehekülgede nummerdamine.

päis, jalus, kokkuvõte, kasutatud kirjandus ja lisad; 2) salvestab valmis referaadi eri formaatides (doc, odt, pdf), pakib faili kokku, saadab selle e-posti teel manusena õpetajale ja prindib selle paberile.	

Koostaja: Kristina Luhaäär